

Albert Branchadell i Gallo, *La hipòtesi de la independència*, Barcelona: Editorial Empúries, 2001. ISBN: 84-7596-824-4, 251 pp.

Presento aquí un libro que levantou unha agre polémica entre os sectores máis empeñados no proceso de normalización lingüística en Cataluña e que, de ben seguro, pode ser lido con interese polos lectores galegos, tendo en conta, iso si, as distancias precisas entre as realidades lingüísticas, sociais e políticas galega e catalana.

O libro é a resposta a unha pregunta: ¿é preciso que Cataluña acade un estado propio para que a lingua catalana se normalice? A resposta do profesor Branchadell é que non, pero para non ficar neste adverbio negativo, elabora esta tese política, sociolóxica e lingüística de gran profundidade e que pretende ao longo das súas páxinas analizar dunha maneira didáctica, clara e precisa toda a problemática que se presenta arredor da posibilidade de que a actual Comunidade Autónoma de Cataluña chegue a ser un estado propio no seo de Europa.

Antes de máis nada, é preciso lembrarlle ao autor que esta pregunta só se pode formular nunha situación como a catalana onde o nacionalismo e o independentismo teñen unha forte presenza social e que ao mesmo tempo está artellado de xeito político, xa que para o autor a independencia non é lexítima, é pola contra perversa porque “*El que es vincula a la independencia política no és solament la normalització del català sinó la seva mateixa supervivència*” (p. 27).

Falamos dun libro obrigatoriamente polémico en Cataluña, (aquí a súa lectura resulta máis unha simple hipótese de traballo, por motivos máis ca obvios), xa que o autor parte duns posicionamentos moi claros e fortes para destruír a hipótese de que a normalidade lingüística do catalán só se acadará coa independencia política de Cataluña e a invalidación desta teoría choca frontalmente coa constatación de que canto máis autogoberno acada Cataluña, o catalán (e o galego tamén, alomenos no ámbito oficial e simbólico) está “mellor”. A comparación entre a Cataluña norte, baixo administración francesa, e a actual Comunidade Autónoma de Cataluña é ben significativa de como, baixo un réxime de maior autogoberno político, existe a capacidade para elaborar e aplicar políticas lingüísticas a favor do catalán. Aquí reside a polémica; as teses do autor contra a intuición de moitos grupos sociais e analistas da situación lingüística e política de Cataluña. E o máis interesante é que non está feito desde o antinacionalismo tramontano ou desde os círculos máis belixerantes contra a lingua catalana.

O libro sorprende pola súa rigorosidade de argumentacións e polo bo traballo de documentación para a súa elaboración. Semella, por veces, que estamos a ler os bos apuntamentos dun profesor de facultade con constantes resumos e referencias aos argumentos xa utilizados pero sen caer no didactismo infantil.

Despois de ler o libro o lector chega á conclusión de que a secesión de Cataluña é practicamente imposible, moralmente non permisíbel. Para o autor a hipótese da independencia é perversa e negativa para a normalización do catalán.

A obra (que se centra só en Cataluña e non no espacio lingüístico do catalán, por razóns obvias, só aquí hai un partido independentista (ERC) cunha importante presenza social e política) divídese en 6 capítulos, pero son en realidade tres ideas concatenadas: no primeiro bloque hai unha presentación da hipótese da independencia como obxectivo necesario para a normalización lingüística do catalán e contrástase a situación lingüística catalana con outras linguas normalizadas sen chegar a un proceso de independencia, como Aland e Flandres.

O segundo bloque analiza a perversidade dunha independencia que segundo o autor non é posíbel e tampouco moralmente permisíbel. Neste bloque está grande parte da debilidade argumentativa antiindependentista do profesor Albert, xa que para el o catalán non está en perigo, isto é algo evidente, pero tampouco se pode dicir que o catalán estea normalizado, e son cousas ben diferentes. Deste xeito cando fala dos datos dos usos lingüísticos, que reflicten unha ampla vitalidade do catalán, noméaos só como número pero non fai unha análise cualitativa, e isto é moi importante en situacións como a catalana; como ben dixo Vallverdú, o catalán pode vivir na anormalidade sen que chegue a desaparecer. Dentro deste bloque analiza a estabilidade da sensibilidade independentista na política catalana, non minoritaria pero si moi estabilizada, e semella que non é posíbel que se produzan grandes movementos nesta situación.

No terceiro bloque estúdase a hipótese de que Cataluña estableza un Estado propio e analiza a nova situación que se podería crear: recoñecemento da minoría castelanfalante por parte do Estado español e da Unión Europea e os problemas derivados desta medida, así coma as consecuencias do recoñecemento desta minoría dentro de Estado catalán a nivel catalán, europeo e mundial. Para xustificar a idea de recoñecemento desta minoría por parte de órganos políticos internacionais, analízanse as actuais preferencias lingüísticas, onde, segundo o autor, a estabilidade e a homoxeneidade grupal entre as dúas comunidades lingüísticas xustificaría o recoñecemento da minoría nacional castelanfalante, ao ser un grupo compacto e representativo dentro da sociedade catalana.

Un dos criterios máis empregados polo autor é a idea do mantemento da minoría castelanfalante como un bloque homoxéneo, enfrontado a un hipotético novo Estado catalán. En ningún caso fala de integración ou de adaptación das minorías nas sociedades que os acollen, e semella que a análise de Branchadell está obsesionada polo enfrontamento.

O autor reflexiona sobre o futuro político-lingüístico do novo Estado catalán e, na súa opinión, o proceso mobilizaría a poboación castelanfalante ante o acceso de Cataluña á independencia, para asegurar o estatus do castelán no futuro Estado e posteriormente para obter a protección efectiva dos dereitos lingüísticos como minoría lingüística e nacional.

En conclusión, o autor pensa que a independencia iría en detrimento da normalización do catalán porque o grupo “étnico” e “nacional” castelanfalante loitaría pola escolarización en castelán, obtida esta polo recoñecemento do castelán como lingua dunha minoría nacional dentro do Estado catalán. Esta medida, ao mesmo tempo, non garantiría a efectiva bilingüización dos mozos castelanfalantes, necesaria para converter o catalán en “vehículo d’intercomunicación social general”.

Bo libro, boa análise, lectura obrigada para os interesados en lingüística, socioloxía, política e outras áreas similares en Cataluña, interesante tamén para os independentistas e antiindependentistas galegos porque de ben seguro sorpren-

derá aos dous. Penso que non é un libro que debilite o independentismo como opción política e social e os seus posicionamentos e opinións sobre o proceso de normalización lingüística, senón que o reta e mostra os moitos problemas aos que se ha de afrontar.

XURXO FERNÁNDEZ CARBALLIDO
(Universität Tübingen)